

УДК 378.04:34+378.018.43:004

<https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.28.250385>

АННА СОКІЛ

ORCID: 0000-0001-5965-3506

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ОНЛАЙН-ТРЕНІНГ ЯК ОДНА З ЕФЕКТИВНИХ ФОРМ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті окреслено напрями використання тренінгів під час змішаного навчання майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти. Визначено та схарактеризовано етапи проведення онлайн-тренінгів для майбутніх юристів у закладі фахової передвищої освіти: підготовчо-цільовий, проєктувально-методичний, реалізаційно-технологічний та аналітико-рефлексивний.

Ключові слова: онлайн-тренінг, форма, змішане навчання, майбутні юристи, фахова передвища освіта.

Постановка проблеми. Юрист ХХІ століття – це не просто людина, котра несе певні юридичні знання (фундаментальні – глибокі знання, які дають розуміння внутрішніх закономірностей держави і права та складаються з твердих знань усіх важливих юридичних понять і категорій; спеціалізовані – конкретні юридичні знання, які використовують для потреб того чи іншого виду юридичної діяльності), а й фахівець, котрий здатен пристосовуватись до всіх змін, які відбуваються у суспільстві, державі, освіті, галузі права. Комунікативність, мобільність, критичне мислення, креативність, інноваційність, уміння виходити з зони комфорту – ті риси, котрі є необхідними сучасному юристові для того, аби бути конкурентноспроможним на ринку юридичних послуг. Саме через розвиток та удосконалення цих рис майбутній юрист зможе знайти контакт з будь-якою аудиторією та дійсно на високому рівні професійно виконувати свою роботу. Професія юриста, насамперед, тісно пов'язана з правовим вирішенням ситуацій, які виникають у житті, із захистом прав і законних інтересів особистості, суспільства і держави, що вимагає від нього не лише високої професійної компетентності, громадської, життєвої позиції, але й здатності до ділової комунікації, до успішної взаємодії у межах виконання професійних функцій. Відтак, набути таких навичок майбутнім юристам під час навчання у закладі фахової передвищої освіти допоможуть тренінги, які в умовах змішаного навчання можуть проводитися в онлайн-режимі. Роблячи акцент на інтенсивну практичну спрямованість, тренінги, зокрема, онлайн-тренінги, спонукають майбутніх юристів на постійний саморозвиток та самопізнання, що дозволяє швидко пристосовуватись та мобілізуватись під час будь-яких змін освітнього процесу.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Аналізуючи праці науковців, присвячених тренінгам (М. Артюшина, М. Астахова, Н. Бутенко, Г. Ковальчук, Н. Кононець, Т. Котенко, Л. Мороз, С. Нестуля, А. Павленко, Я. Сікора, С. Яковенко та ін.), доходимо висновку, що педагоги та науковці вважають їх найефективнішою формою організації навчання студентів, найперспективнішою у процесі формування інтегральної компетентності майбутніх висококваліфікованих спеціалістів. У ході аналізу інформаційно-освітнього середовища Всесвітньої павутини можемо констатувати, що онлайн-тренінги за останні роки є найпопулярнішою формою навчання усіх, хто бажає самостійно опанувати ті чи інші знання, уміння, навички у різних галузях, розвивати ті чи інші компетентності.

Формулювання мети. Визначити та схарактеризувати етапи проведення онлайн-тренінгів для майбутніх юристів у закладі фахової передвищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині важливим і відкритим залишається питання ефективності застосування в навчальному процесі тренінгових технологій в освітній процес закладу фахової передвищої освіти, які набувають в наш час усе більшої поширеності. На особливу увагу залишається питання організації онлайн-тренінгів під час змішаного навчання майбутніх юристів, котре розглядається науковцями як поєднання онлайн-ного та офлайн-ного освітнього процесу на засадах студентоцентричного персоналізованого та компетентнісного навчання (Даниско, Семеновська, 2018). Враховуючи сучасні тенденції в освіті, заслуговує на увагу позиція С. Нестулі, яка наголошує на необхідності зміни статусу студента, тобто на перетворення його у суб'єкта пізнавальної діяльності та створення стимулююче-розвивального середовища для розвитку його здібностей, інтересів, нахилів, задоволення потреб (Нестуля, 2018). Тренінг, на думку дослідниці, є спеціальним видом заняття (тобто формою навчання студентів), переважно – у вищій школі, або ж у системі підвищення чи корекції кваліфікації фахівців, який складається з ретельно підібраних, взаємодоповнюваних структурних компонентів.

Учені М. Артюшина, Н. Бутенко та Г. Ковальчук потрактовують навчальний тренінг як запланований процес модифікації знань, поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду, з тим, щоб досягти ефективного виконання в певному виді діяльності (Ковальчук, Бутенко, Артюшина, 2006).

Тренінг, як зазначає Т. Котенко, є цілеспрямованим процесом, призначеним не лише надавати або поновлювати знання та навички, але й змінювати відношення до проблематики тренінгу. Методи тренінгового навчання можна також розглядати як ефективну форму педагогічного впливу для засвоєння знань; інструмент для формування умінь і навичок; спілкування в довірчій атмосфері і неформальній обстановці; форма розширення досвіду; пізнання себе і навколишнього світу (Котенко, 2009).

Вочевидь, тренінг є одночасно спілкуванням, цікавим процесом навчання, пізнання себе та інших, ефективною формою опанування знань, інструментом для формування вмінь та навичок, формою розширення досвіду (життєвого, професійного, лідерського, комунікаційного, педагогічного, юридичного тощо).

Разом із тим, варто звернути увагу на організацію освітнього процесу в сучасних реаліях підготовки майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти, які актуалізують дистанційну та змішану форми навчання студентів.

Імпонує позиція Н. Кононец, яка зазначає що в основу змішаного навчання покладено підхід дидактичного усвідомлення поєднання технологій навчання за традиційною формою та технологій віртуального навчання. Семінари, лекції, тренінги, різні види практики, інструктажі в процесі аудиторного навчання передбачають як безпосередній контакт викладача і студентів, так і віртуальне спілкування завдяки сучасним можливостям цифрових технологій та Інтернету (Кононец, 2021). Продовжуючи позицію ученої, зазначимо, що змішаний характер навчання майбутніх юристів передбачає пошук інтерактивних форм і методів навчання, які забезпечать реалізацію індивідуальної траєкторії навчання та свідомої мотивації до самостійної роботи, до активності у процесі набуття професійної компетентності.

Визначаючи роль тренінгів у змішаному навчанні майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти, ми погоджуємося з розумінням цієї педагогічної інновації вітчизняними ученими, і трактуємо поняття *онлайн-тренінгу* як сукупності методів ігрового моделювання навчальних та професійних ситуацій з метою формування професійної компетентності майбутніх юристів, їх правової культури, особистісно-професійних якостей, поведінкових навичок, підвищення правової самосвідомості шляхом включення студентів до тренінгової ситуації в ролі учасників/глядачів за допомогою сучасних цифрових технологій і сервісів.

Вочевидь, для ефективного проведення онлайн-тренінгу важливим є визначення етапності цього процесу.

На підставі аналізу праць науковців та власної практики проведення онлайн-тренінгів для майбутніх юристів у закладі фахової передвищої освіти ми визначили такі етапи: підготовчо-цільовий, проєктувально-методичний, реалізаційно-технологічний та аналітико-рефлексивний (рис. 1).

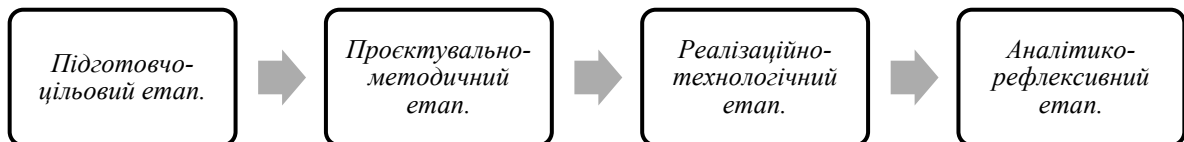


Рис. 1. Етапи проведення онлайн-тренінгів для майбутніх юристів у закладі фахової передвищої освіти

Підготовчо-цільовий етап. На цьому етапі викладач планує тематику тренінгових занять, які доцільно провести для майбутніх юристів, окреслює мету кожного тренінгового заняття (з'ясувати, чого він сподівається, прагне досягти після проведення онлайн-тренінгу), визначає конкретні цілі та засоби, якими буде досягатися мета. Проводиться підготовча робота: створюється тека, до якої заноситься увесь цифровий матеріал, який викладач планує використати для досягнення мети онлайн-тренінгу (цифрові тексти, відео, фото, презентації, скрайбінг, ментальні карти, віртуальні дошки, посилання на інтернет-ресурси тощо). На цьому етапі також формується тренінгова команда, до якої можуть входити викладачі юридичних дисциплін, викладачі інформатики, студенти старших курсів, які мають тренінговий досвід, практикуючі фахівці-юристи, визначаються їх потенційні можливості та ролі, які вони виконуватимуть під час онлайн-тренінгу.

Проєктувально-методичний етап. На цьому етапі визначається тип тренінгу (спрямовані на розвиток професійних навичок учасників, тренінг командної роботи, тренінг мотивації та особистісного зростання); здійснюється проєктування сценарію онлайн-тренінгу, де вказуються: початок (вступне слово викладача/фахівця-юриста, чи інтригуючий фрагмент відео, фото тощо); подальша мотиваційна промова, яка спрямована на досягнення мети; демонстрація цифрового навчального матеріалу (коли, після яких слів, якими словами супроводжувати цифровий навчальний матеріал); підбір тренінгових вправ і методів, які можна й

дидактично доцільно використовувати в онлайн-режимі проведення тренінгу; проєктується рефлексія зі студентами (що обговорюємо разом, що варто ще раз продемонструвати, на що націлити подальшу самостійну пізнавальну діяльність студентів); підсумки (як закінчуємо онлайн-тренінг). Також на цьому етапі здійснюється, за потреби, опрацювання й удосконалення написаного сценарію, цифрових навчальних матеріалів та сервісів, тренінгових вправ і методів, пошуки нових підходів для реалізації творчого задуму, зосереджуючи при цьому увагу на найбільш важливому для поставленого завдання й обраної аудиторії студентів-юристів (Kononets, Nestulya, 2020).

Реалізаційно-технологічний етап. Цей етап відбиває хід реалізації сценарію онлайн-тренінгу. Викладач-тренер чи тренінгова команда обирає та тестує функціонал програмно-технічних засобів для проведення онлайн-тренінгу (Google Meet, Zoom, Skype тощо), опрацьовує можливості обраного програмно-технічного засобу для відеозв'язку у контексті застосування того чи іншого методу навчання. На цьому етапі, фактично, проводиться онлайн-тренінг, до якого запрошуються майбутні юристи у вибраний спосіб (розсилка посилання-запрошення, реєстраційна форма тощо). Слід зазначити, що вправи та методи, які реалізуються під час онлайн-тренінгів, мають забезпечити зв'язок теорії та практики, активізувати навчально-пізнавальну діяльність, залучити весь студентський колектив на виконання поставлених завдань, посилити практичне закріплення нового матеріалу та демонструвати міжпредметні зв'язки з різними юридичними дисциплінами.

Аналітико-рефлексивний етап. На цьому етапі здійснюється ґрунтовний аналіз досягнутих результатів онлайн-тренінгу, саморефлексія (чи досягли ви мети онлайн-тренінгу, які проблеми виникали, що варто переглянути й удосконалити тощо).

Проходження усіх вище схарактеризованих етапів дозволяє визначити ряд завдань, вирішення яких забезпечує використання онлайн-тренінгової технології під час змішаного навчання майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти. По-перше, вони сприяють створенню позитивної атмосфери в дистанційному освітньому процесі. Адже про високий рівень професійної підготовки майбутнього юриста можна говорити при відповідних умовах для творчої самореалізації особистості, усуненні дискомфорту, спричиненого неможливістю зібратися в аудиторії, за допомогою цікавих і зручних цифрових технологій та сервісів. По-друге, тренінг покликаний формувати у майбутніх юристів уміння та навички вільно, але толерантно висловлювати власні судження, не боячись осуду. Це уміння є особливо важливим для майбутніх юристів, які комунікуватимуть у різних професійних ситуаціях з різними людьми, а отже, мають толерантно відноситись до кожного, поважати кожного як особистість, не принижувати їх гідності. По-третє, саме онлайн-тренінгові технології якнайкраще навчають працювати в команді навіть за допомогою цифрових технологій, зберігаючи при цьому свою індивідуальність.

Висновки. Таким чином, використання онлайн-тренінгів у підготовці майбутніх юристів сприяє не лише підвищенню ефективності змішаного освітнього процесу, а й формуванню здатності студентів позитивно міжособистісно взаємодіяти; професійно здійснювати різні види діяльності у стандартних і надзвичайних ситуаціях із використанням цифрових сервісів та інтерактивних комунікацій; творчо мислити та приймати конструктивні рішення у процесі вирішення різних професійно-орієнтованих ситуацій. Тому важливо навчити майбутнього юриста бути активним учасником професійної взаємодії, здійснювати співробітництво у всіх його проявах, використовувати цифрові технології у майбутній юридичній діяльності.

Резюмуючи, зазначимо, що онлайн-тренінги у процесі змішаного навчання майбутніх юристів у закладах фахової передвищої освіти передбачають інтерактивний обмін інформацією між тренером та групою, а також між самими учасниками за допомогою цифрових технологій та сервісів. Під час онлайн-тренінгу кожен студент відчуває власну причетність до процесу навчання та вважає набутий досвід «своєю власністю». Усі учасники онлайн-тренінгу мають можливість вільно висловлювати свої думки, а навчання спрямоване не лише на отримання юридичних знань, але й на прищеплення певних навичок та вироблення моделі поведінки успішного юриста-професіонала.

Список використаних джерел

- Даниско, О. В., Семеновська, Л. А. (2018). Генеза та сучасний зміст поняття змішаного навчання в зарубіжній педагогічній теорії і практиці. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 65, 3, 1-11.
- Ковальчук, Г. О., Бутенко, Н. Ю., Артюшина, М. В. та ін. (2006). *Тренінгові технології навчання з економічних дисциплін*: навч. посіб. Київ: КНЕУ.
- Кононец, Н. В. (2021). Модель змішаного навчання (Flex Model Blended Learning) у підготовці магістрантів освітньої програми «Педагогіка вищої школи». В кн. І. І. Осадченко (Ред.), *Світові виклики сучасній освіті*: матеріали Першої Міжнар. наук.-практ. конф. (Вип. 1, ч. 1, с. 18-22). Умань.
- Кононец, Н. В. (2021). Етапи створення цифрових нарративів для дистанційного навчання. В кн. *Дидаскал*: часопис: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Університетська освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору» (№ 21, с. 280-281). Полтава.

- Котенко, Т. М. (2009). Тренінг як засіб активізації навчання у вищій школі. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*, 16 (2), 143-147.
- Нестуля, С. І. (2018). Провайдинг тренінгових технологій як дидактична умова формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів з менеджменту. В кн. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр.* (№ 60, т. 2, с. 129-133). Запоріжжя: КПУ.
- Kononets, N., Ilchenko, O., Zhamardiy, V., Shkola, O., Broslavska, H., Kolhan, O., Padalka, R., Kolgan, T. (2021). Software tools for creating electronic educational resources in the resource-based learning process. *Journal for Educators, Teachers and Trainers JETT*, 12 (3), 165-175.
- Kononets, N., Nestulya, S. (2020). The implementation experience of students mobile training in the fundamentals of leadership as a resource-oriented form. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 78, 4, 116-131.

References

- Danyso, O. V., & Semenovska, L. A. (2018). Geneza ta suchasnyi zmist poniattia zmishanoho navchannia v zarubizhnii pedahohichnii teorii i praktysi [Genesis and modern content of the concept of blended learning in foreign pedagogical theory and practice]. *Інформатиіні технології і засоби навчання [Information technologies and teaching aids]*, 65, 3, 1-11 [in Ukrainian].
- Kononets, N. V. (2021). Model zmishanoho navchannia (Flex Model Blended Learning) u pidhotovtsi mahistrantiv osvitnoi prohramy «Pedahohika vyshchoi shkoly» [Flex Model Blended Learning in the preparation of masters of the educational program "Higher School Pedagogy"]. In I. I. Osadchenko (Ed.), *Svitovi vyklyky suchasnoi osviti [Global challenges of modern education]: materialy Pershoi Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Is. 1, part 1, pp. 18-22). Uman [in Ukrainian].
- Kononets, N. V. (2021). Etapy stvorennia tsyfrovyykh naratyviv dlia dystantsiinoho navchannia [Stages of creating digital narratives for distance learning]. In *Dydaskal [Didascal]: chasopys: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. z mizhnar. uchastiu «Universytetska osvita v Ukraini u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru»* (No 21, pp. 280-281). Poltava [in Ukrainian].
- Kononets, N., Ilchenko, O., Zhamardiy, V., Shkola, O., Broslavska, H., Kolhan, O., Padalka, R., & Kolgan, T. (2021). Software tools for creating electronic educational resources in the resource-based learning process. *Journal for Educators, Teachers and Trainers JETT*, 12 (3), 165-175.
- Kononets, N., & Nestulya, S. (2020). The implementation experience of students mobile training in the fundamentals of leadership as a resource-oriented form. *Інформатиіні технології і засоби навчання [Information technologies and teaching aids]*, 78, 4, 116-131.
- Kotenko, T. M. (2009). Treninh yak zasib aktyvizatsii navchannia u vyshchii shkoli [Training as a means of intensifying learning in higher education]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky [Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences]*, 16 (2), 143-147 [in Ukrainian].
- Kovalchuk, H. O., Butenko, N. Yu., & Artiushyna, M. V. et al. (2006). *Treninhovi tekhnologii navchannia z ekonomichnykh dystsyplin [Training technologies of training in economic disciplines]: navch. posib.* Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
- Nestulya, S. I. (2018). Provaidyh treninhovykh tekhnologii yak dydaktychna umova formuvannia liderskoi kompetentnosti maibutnikh bakalavriv z menedzhmentu [Providing training technologies as a didactic condition for the formation of leadership competence of future bachelors in management]. In *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of creative personality formation in higher and general education schools]: zb. nauk. pr.* (No 60, vol. 2, pp. 129-133). Zaporizhzhia: KPU [in Ukrainian].

SOKIL A.

Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

ONLINE TRAINING AS ONE OF THE EFFECTIVE FORMS OF BLENDED LEARNING OF FUTURE LAWYERS IN PROFESSIONAL PRELIMINARY EDUCATION INSTITUTIONS

The article outlines the directions of using trainings during mixed training of future lawyers in institutions of professional higher education. The stages of conducting online trainings for future lawyers in the institution of professional higher education are determined and characterized: preparatory-target, design-methodical, implementation-technological and analytical-reflective.

The author argues that the use of online training in the training of future lawyers helps not only to increase the effectiveness of the mixed educational process, but also to form the ability of students to interact positively interpersonal; professionally carry out various activities in standard and emergency situations using digital services and interactive communications; think creatively and make constructive decisions in the process of solving various professionally-oriented situations. Therefore, it is important to teach the future lawyer to be an active participant in professional interaction, to cooperate in all its manifestations, to use digital technologies in future legal activities. Online trainings in the process of mixed training of future lawyers in professional higher education institutions provide an interactive exchange of information between the trainer and the group, as well as between the participants themselves through digital technologies and services. During the online training, each student feels his own involvement in the learning process and considers the experience "his property". All participants in the online training have the opportunity to express their opinions freely, and the training is aimed not only at gaining legal knowledge, but also at instilling certain skills and developing a model of behavior of a successful professional lawyer.

Key words: *online training, form, blended learning, future lawyers, professional higher education*

Стаття надійшла до редакції 15.11.2021 р.